

Posestnikom, oziroma občinskim zastopom in županstvom trnovsko-uremske doline v predvarek.

(Konec.)

V zavednosti in združbi je moč in napredek, kar nam kažejo posamezne in splošne družbe naprednih krajev in posameznih narodov. Kar se pa drugje na splošni prid izvršiti more, zakaj bi se tudi tukaj ne moglo, ker je uže splošna in skrajna potreba, a dovolj materijala na razpolaganje?

Tedaj — če več ne, naj bi se vsaj v vsaki fari trnovsko uremske doline, kodar je zemlja pripravna, po ena splošna „lončarija“ v splošni prid dotičnih občinskih blagajnic na pripravnem mestu ustanovila, katera opekarska in lončarska dela izvrševati izučili naj bi se poprej taki domačinci, kateri so sicer brez vsakega lastnega premoženja in brez lastne strehe, a poleg tega pa navadno tudi brez vsakega zaslužka in drugim v nadlego. V opekarstvu izuriti morejo se pri sedaj v tej dolini obstoječih dveh opekarnicah z malim trudom od furlanskih delavcev; kar pa lončarijo zadeva, morejo si jo tudi v domači deželi od Ribničanov, Komenčanov in Ljubničanov za male stroške prisvojiti. V početku ni ravno potrebno, da bi se morali vsi dotičniki te obrtnije drugam učit iti, ampak iz vsake fare naj bi šli ob času, ko se lonci in sklede izdelujejo, kakki trije, štirje v navedene kraje, kjer bi si v malo mesecih — pri dobrih zmožnostih — vsega potrebnega prisvojili, ter bi potem po pridobljenem poduku s pomočjo domačih občin domá delo pričeli in druge v tem poslu vadili. Tako postali bi taki ljudje sami sebi in svojim rojstnim krajem v resnici koristni.

Na ta način bi mogli domačini potrebno opeko za svoje stavbe, gospodinje pa tudi potrebno kuhinjsko lončeno posodo iz domačih naprav ceneje dobivati, nego se to sedaj godi, kar bilo bi pa izdelkov odveč, prodali bi se na zvonaj za poštene novce, kojih čisti donesek odmenjen naj bi bil v korist posamesnih občinskih blagajnic dotičnih fará po pravem in pravičnem razmerji, o čemur bilo bi ob enem vsem prebivalcem cele farne občine mnogo in koristno pomagano.

Ko bi se enkrat v vso tukajšnjo dolino za poletni čas opekarska in lončarska obrtnija, a za pozimski čas tudi pletarstvo iz vrbovih šibic vpeljalo — če prav s tujo pomočjo — imelo bi ljudstvo s časom ob vsakem času in vremenu dosti koristnega posla, kar bi donašalo tisoče sedaj obožanemu ljudstvu te doline.

Še nekaj, kar bi tudi mladina izvajati mogla, dalo bi se tukaj po vsi dolini z vspehom vpeljati, in to je: pletenje kit za slamnike. — Koliko se samo v tem obziru v kamniški okolici na leto brez vse zamude časa prisluži!

Na ta način pričelo bi se tukaj polagoma z najdražjim zakladom — zlatim časom — pošteno in plodnosno gospodariti, katerega se pa pri sedanjih razmerah in okoliščinah tako pri mladini, kakor tudi pri odrasčenih ob vsakem letnem času mnogo brez vsega haska zapravi.

Kar sem tu napisal, namenjeno je pred vsem v povzdigo blagostanja prebivalcev trnovsko-uremske doline. Poznam pa tudi še mnogo krajev v postojnskem političnem okraji ter drugod po domovini, kjer bi se mogla enaka ali pa tej slična obrtnija v korist prebivalcev z najboljšim vspehom vpeljati in oživeti. Dobro bi bilo, da bi se povsod, kjer so okoliščine po mili domovini ugodne, resno premišljevali pričelo, kako kraju primerno obrtnijo vpeljati. Kdor le nekoliko paznim okom dru-

štvene razmere narodov motri in jih s pravim razumom prevdarja, zapazi lahko, da tam, kjer se domači surovi pridelki doma obrtno izdeljujejo, ljudem pomanjkanja trpeti, a dolgega časa prodajati treba ni. — V takih krajih pa tudi ni toliko pohajačev, tatov in roparjev, ker najde vsakdo si potrebnega zaslužka.

Slavni občinski zastopi, osobito slavna županstva trnovsko-uremske doline, prosim Vas, da te nasvete vzeti izvolite v pretres in predvarek. Ako kaj dobrega in praktičnega v njih najdete, potrudite se to v svojih občinah v splošno korist polagoma v živelj spraviti in obistiniti. Ker mi je vaše prizadevanje — po večletnem bivanji v tej dolini — za blagor in napredek občin splošno in popolnoma znano, upam, da mi mojih navedenih nasvetov v zeló jemali ne bode, temveč prizadevali se, jih s časom — in okoliščinam svojih krajev primerno — izvesti in obistiniti.

Mat. Rant, narodni učitelj.

Gospodarske novice.

Razstava dunajskega čebelarskega društva

bode od 8. do 15. aprila t. l. v prostorih dunajske vrtarske družbe. Razstavila se bodo vsa plemena čebel, méd, orodje, stroji itd.

Veliko zalogo za mnogovrstno kmetijsko orodje

hočeta napraviti v Ljubljani trgovca Trček in Nekrep. Kakor slišimo, razstavila bode ta dva gospoda orodje in stroje v velikem magazinu. Na ta način seznanili se bodo gospodarji lahko s takim orodjem in s takimi stroji, ki so za naše kraje posebno pripravi. S tem bode uže davno zaželenim potrebam naših kmetovalcev gotovo jako vstreženo.

Koliko volne se porabi.

Največ volne, namreč 338 milijonov funtov, porabi Francoska, 330 Anglija, 326 Rusija, 324 Zedinjene države, 166 Nemčija, 86 Belgija, 74 Avstrija, 34 Italija. Ker imenovane države niso vse toliko producirale, kot so porabile, so se morale nekatere z vvažanim blagom zalagati, tako da so potrebovale evropejske države leta 1880. 638 milijonov funtov tuje volne; toraj precej več kot leta 1870., ko se je vozilo okrog 556 milijonov funtov; industrija z volno tedaj precej močno raste.

Naznanila konjerejskega odseka

c. k. kmetijske družbe kranjske.

Pod tem naslovom izdal je imenovani odsek poročilo o svojem lanskem delovanju. Odbor tega odseka ima to nalogo, da sodeluje po okoliščinah določeb pri vseh naredbah državnega opravišstva, tičočih se konjereje po Kranjskem. Ta odbor izdelal bode tudi natančni črtež o plemenjenji in o razdelitvi Kranjske v plemenske okraje, in sicer v sporazumljenji s poveljništvom državnega žrebčarskega oddelka v Gradci, ter ga potem izročil c. k. ministerstvu kmetijstva v potrdilo.

O delovanji tega odseka povemo sledeče: Premiranje konj vršilo se je leta 1881. štirikrat, in sicer 3., 5., 7. in 12. septembra v Ribnici, Št. Jerneji, na Vrhniki, v Kranji in Ljubljani. Razstavljeni materijal bil je sploh dober. Posebno pri premiranji v Št. Jerneji videlo se je, da se v tem kraji konji dobro strežejo in krmijo. Pri premiranji na Vrhniki omeniti je treba posebno kobil, katere so bile vse čvrste, precej velike, široke in globoke, s primerno podstavo in hojo; tudi

so imele prav čila in čvrsta žrebeta. K premiranji v Kranji privêdlo se je jako malo konj; tega krivo je pa le to, da v tem kraju najlepše konje noriškega plemena pokupijo trgovci.

Za časa pojatve 1880. leta je bilo po 13 žrebčarskih postajah razdeljenih 33 cesarskih žrebcev, v okraji ljubljanskem: v Selu 4, na Studenci 4, na Vrhniku 2 in v Horjulu 2; v okraji kočevskem: v Ribnici 3 in v Kočevji 2; v okraji logaškem: v Cerknici 2; v okraji postojnskem: v Postojni 2; v okraji novomeškem: v Grmi 2; v okraji kamniškem: v Trojanah 1; v krškem okraji: v Spodnji Brezovici 4, v Rakovniku 3 in v Zbureh 2 žrebca. Ti žrebci ubrejili so 1350 kobil v 2473 skokih. Računati se sme, da je polovica skokov bila plodonosna. Dalje je ubrejilo ta čas še na 20 postajah 24 cesarskih žrebcev noriškega plemena, katere so imeli zasobniki iz subvencije razstavljenе, 1254 kobil.

V prihodnji številki spregovorili bomo še več o tem za domačo konjerejo jako važnem odseku.

Amerika našim poljskim pridelkom sila nevarna.

(Konec.)

Do zdaj popisane razmere amerikske pokazale so nam veliko nevarnost, da bi se gotovo naši poljski pridelki prav kmalu ob vso ceno pripravili, ako se ne postavimo v bran o pravem času in s pravim orožjem.

Vprašati se moramo tedaj, ali se nam je moč braniti samim, in drugič, s kakim orožjem?

Na prvo vprašanje odgovarjamo, da mi poljedelci sami brez druge podpore ne moremo upati še zadosti in s potrebnim vspehom se v bran postaviti; mnogo moramo in moremo sami storiti, pa v mnogih zadevah potrebujemo vladne, državne podpore.

Državna podpora je neobhodno potrebna:

1. pri znižanji vožnine in pri vsem, kar v to služi, namreč naprava novih cest, suhih in povodnih, železnice itd.;

2. pri vseh korakih, po katerih se veliko denarno zadolženje kmetovalcev ima odpraviti in prihodnje zadolženje zabraniti;

3. pri skrbi za sredstva, po katerih se imajo odškodovati po vremenskih nevihtah in živinskih boleznih povzročene škode;

4. skrb za drugo, gospodarstvu potrebno pospeševanje in varstvo, na pr. za skladanje zemljišč, varstvo polja, vinogradov in gozdov;

5. skrb za poljedelski poduk;

6. postava v brambo domačim pridelkom s tem, da se na inostranske poljske pridelke naloži primerna uvažnina ali col.

Mnogo mnogo drugega storiti ostaja še kmetovalcem samim in v zadrugah, posebno poraba vsega, kar nam vednost in nove iznajdbe ponujajo v zboljšanje in polajšanje pri kmetovanji. Gledé tega na kratko moremo priporočati izglede Amerikanov in drugih umnih in pogumnih kmetovalcev.

Da je sedanja vlada in večina državnega zbora voljna, po zgoraj navedenih sredstvih poljedelstvu pomagati, kažejo njene uže dozdej predložene ali sklenjene postave.

Da je mogoče tudi pri uvažanji vnanjih poljskih pridelkov ceni domačih pridelkov pomagati, priča statistika, katera kaže, da se je v našo državo v 4 letih od leta 1874. do 1878. vpeljalo

gozdnih pridelkov za	56.14	milijonov gold.
žita in sočivja za	196.23	„ „
pridelkov živinoreje za	211.19	„ „
trgovskih rastlin za	53.82	„ „
poljedelskih izdelkov za	63.94	„ „

skupaj za 581.62 milijonov gold.

Vpeljalo se je tedaj na leto poprek za 116.32 milijonov gold. poljskih pridelkov, od katerih se uvoznine le malo, deloma pa celó nič ni plačevalo.

Da sedanja vlada kmetijstvu tudi s sredstvom uvoznine ali cola hoče pomagati, priča ravno zdaj državnemu zboru predložena nova colna tarifa, po kateri se col zvikša od 100 kil teže, na pr.:

						v zlatu
pri frišnem mesu	od 3 gl.	—	kr. na	6 gl.	—	kr.
od vola	od 4 „	—	na	10 „	—	„
od krave	od 1 „	50 „	na	3 „	—	„
od teleta	od — „	40 „	na	1 „	—	„
od prešiča	od 2 „	—	na	3 „	—	„
od prešičeve masti	od 8 „	—	na	16 „	—	„
od loja	od — „	—	na	1 „	—	„
od kruha	od — „	—	na	1 „	50 „	„
od ječmena, ovsa,						
turšice in rži	od — „	—	na	— „	25 „	„
od pšenice, soršice	od — „	—	na	— „	50 „	„
ajde in prosa	od — „	—	na	— „	50 „	„
od fižola, graha, leče	od — „	—	na	— „	50 „	„
od moke in kaše	od — „	—	na	1 „	50 „	„
od grozdja	od — „	—	na	5 „	—	„
od orehov, lešnikov	od 1 „	50 „	na	2 „	50 „	„

To vse kaže, da se namerava tudi po tej poti poljskim pridelkom pri nas dati večje varstvo, kakor je bilo do zdaj.

Tako smemo pričakovati, da iz Amerike preteča nevarnost za naše poljedelstvo ne bo pogubna, ako mi sami in država storimo, kar uže zdaj za potrebno spoznamo.

Zivotopisne črtice.

Anton Alojzij Wolf,

knezoškof ljubljanski.

Spisal Ivan Lavrenčič.

II.

(Dalje.)

Poroča naj o rojstvu koristne naprave preblagi knez in škof sam:*)

„Uže o nastopu škofijske službe premišljeval sem resno, kako bi pridobil sebi in naslednikom dovelj dobrih duhovnih pomočnikov, ter kako bi pomagal tudi revnim, nadarjenim dečkom v šolo. Najboljše sredstvo zdelo se mi je ono, katero priporoča sv. cerkev v vesoljnem zboru tridentinskem, — zatoraj iskal sem uže davno v to svrhu pripravne hiše tu v Ljubljani, a našel sem jo še le meseca julija pretečenega leta 1845., ter ukupil jo za 22.000 gold. v srebru; ona ima dvojno nadstropje, prostoren vrt in dober vodnjak.

Da bi pa hiša po vsem zadostovala mladenišnici, pre naredil sem jo letošnje poletje in jej preskrbel pohišniške priprave za 22 dečkov, želeč, da se odpre mladenišnica z imenovanim številom rejencev uže o novem šolskem letu 1846.

*) Odlomek „Oglasa“, katerega je razposlal Anton Alojzij v nemškem jeziku 29. septembra l. 1846. duhovnikom škofije ljubljanske.